

VISOKI PREDSTAVNIK
UNIJE ZA VANJSKE
POSLOVE I
SIGURNOSNU POLITIKU

Bruxelles, 25.11.2020.
JOIN(2020) 17 final

ZAJEDNIČKA KOMUNIKACIJA EUROPSKOM PARLAMENTU I VIJEĆU

**AKCIJSKI PLAN EU-a ZA RODNU RAVNOPRAVNOST (GAP) III – AMBICIOZAN
PLAN ZA RODNU RAVNOPRAVNOST I JAČANJE POLOŽAJA ŽENA U OKVIRU
VANJSKOG DJELOVANJA EU-a**

{SWD(2020) 284 final}

AKCIJSKI PLAN EU-a ZA RODNU RAVNOPRAVNOST (GAP) III – AMBICIOZAN PLAN ZA RODNU RAVNOPRAVNOST I JAČANJE POLOŽAJA ŽENA U OKVIRU VANJSKOG DJELOVANJA EU-a

Rodna¹ ravnopravnost jedna je od temeljnih vrijednosti EU-a² i općepriznato ljudsko pravo te je neophodna za dobrobit, gospodarski rast, blagostanje, dobro upravljanje, mir i sigurnost. Svi bi ljudi, u svoj svojoj raznolikosti, trebali moći slobodno živjeti život koji su odabrali, napredovati u socijalnom i ekonomskom pogledu te biti ravnopravni sudionici i predvodnici.

EU je globalni predvodnik u promicanju rodne ravnopravnosti. To je **ključan politički cilj** njegova vanjskog djelovanja i zajedničke vanjske i sigurnosne politike, u kojima nastoji što brže ostvariti globalne ciljeve, uključujući ciljeve održivog razvoja koji su u središtu Programa 2030. EU primjenjuje **trojni pristup**, kombinirajući rodno osviještene politike, ciljane mjere i politički dijalog.

Rodnu ravnopravnost otežavaju različiti čimbenici iz različitih konteksta, pa je i odgovor na njih potrebno prilagoditi kontekstu. **Međutim, nijedna zemlja na svijetu nije ni blizu postizanja rodne ravnopravnosti i ojačanja položaja svih žena i djevojčica do 2030.** Ove se godine obilježava 25 godina od donošenja Pekinške deklaracije i platforme za djelovanje³ i 20 godina od donošenja Rezolucije Vijeća sigurnosti UN-a 1325 o ženama, miru i sigurnosti⁴. Postignut je **određeni napredak**, ali i dalje postoje **duboke nejednakosti**, primjerice kad je riječ o pristupu zdravstvu, obrazovanju i zaposlenju, ali i o rodno uvjetovanom nasilju, koje je rasprostranjeno u svim dijelovima svijeta.

U mnogim dijelovima svijeta prava žena i djevojčica dovode se u pitanje i često im se uskraćuju. Nestabilnost, ranjivost, sukobi, klimatske promjene, uništavanje okoliša, migracije, prisilno raseljavanje i u zadnje vrijeme pandemija bolesti COVID-19 među ključnim su čimbenicima koji dodatno pogoršavaju neravnopravnost i ugrožavaju mukotrpano postignute rezultate. Sužava se civilni, građanski i demokratski prostor za djelovanje organizacija civilnog društva, uključujući organizacije za prava žena.

Međutim, **izazovi donose i prilike.** Žene i djevojčice sve više sudjeluju u oblikovanju globalnih transformacija, a nove su generacije aktivne u globalnim i lokalnim pokretima s ciljem zelene i pravedne tranzicije, jednakih prava za sve, demokracije i miroljubivih i uključivih društava. To pokazuje da je promjena nabolje moguća. Oporavak nakon pandemije bolesti COVID-19 moramo iskoristiti kako bismo se suočili sa strukturnim neravnopravnostima i radili na izgradnji uključivijih društava.

Na temelju **Strategije EU-a za rodnu ravnopravnost za razdoblje 2020.–2025.**, u kojoj se poziva **na rodno ravnopravnu Europu**, u ovom novom Akcijskom planu EU-a za rodnu ravnopravnost za razdoblje 2021.–2025. (GAP III) poziva se na **rodno ravnopravan svijet** te se njime dopunjuje strategija o ravnopravnosti LGBTIQ osoba 2020.–2025. Na temelju tog

---

¹ „Rod” znači društveno oblikovane uloge, ponašanja, aktivnosti i osobine koje određeno društvo smatra primjerenima za žene i muškarce.

² Članak 2., članak 3. stavak 3. i članak 21. Ugovora o Europskoj uniji (UEU), članak 8. Ugovora o funkcioniranju Europske unije (UFEU) i članci 21. i 23. Povelje EU-a o temeljnim pravima.

³ https://www.un.org/en/events/pastevents/pdfs/Beijing_Declaration_and_Platform_for_Action.pdf

⁴ <https://www.unwomen.org/en/docs/2000/10/un-security-council-resolution-1325>

plana povećat će se doprinos EU-a kako bi se postigao 5. cilj održivog razvoja⁵ u svim područjima unutarnje i vanjske politike EU-a i u okviru **Plana 2030**.

Na temelju evaluacije potpore EU-a rodnoj ravnopravnosti⁶ i savjetovanja s dionicima⁷, u GAP-u III utvrđuje se **okvir politike kako bi EU povećao razinu uključenosti, usmjeravajući se na sljedećih pet stupova:**

- (1) Povećanje djelotvornosti angažmana EU-a u području rodne ravnopravnosti **kao međusektorski prioritet** vanjskog djelovanja EU-a u njegovu **radu na politikama i programima**. Europska Komisija i visoki predstavnik ponovno potvrđuju da će do 2025. **85 % svih novih vanjskih djelovanja pridonositi tom cilju**⁸. To zahtijeva promicanje **rodno osviještene politike u svim vanjskim politikama i sektorima** te **intersekcionalan pristup rodu u kojem se preispituje tradicionalno poimanje roda** i¹⁰ koji se temelji na pravima.
- (2) Promicanje strateškog angažmana EU-a, u suradnji s državama članicama, **na multilateralnoj, regionalnoj i nacionalnoj razini** i zajedničko **jačanje provedbe GAP-a III u svakoj pojedinoj partnerskoj zemlji i regiji**, uz usku suradnju s vladama partnerskih zemalja, civilnim društvom, privatnim sektorom i drugim ključnim dionicima. Za to će biti potrebne veća koordinacija, suradnja i transparentnost.
- (3) **Usmjeravanje na ključna područja djelovanja:** iskorjenjivanje svih oblika rodno uvjetovanog nasilja, promicanje spolnog i reproduktivnog zdravlja i prava, jačanje ekonomskih i socijalnih prava te položaja djevojčica i žena, promicanje sudjelovanja žena i njihove ravnopravnosti na vodećim položajima, provođenje programa o ženama, miru i sigurnosti, suočavanje s izazovima i iskorištavanje prilika koje nastaju zahvaljujući zelenoj tranziciji i digitalnoj transformaciji.
- (4) **Pružanje primjera drugima**, uspostavljanjem **rodno osjetljivog**¹¹ i **rodno uravnoteženog rukovodstva na najvišoj političkoj i upravljačkoj razini EU-a**. Za to su potrebni volja na razini vodstva, ulaganje u znanje i resurse i udruživanje djelovanja s državama članicama EU-a.
- (5) Izvješćivanje i komunikacija o rezultatima, uspostavljanje **kvantitativnog, kvalitativnog i uključivog sustava praćenja** kako bi se povećala **javna odgovornost, osigurala transparentnost i pristup informacijama** i postiglo bolje informiranje u EU-u o **utjecaju** njegova rada u cijelom svijetu.

⁵ <https://sdgs.un.org/goals/goal5>

⁶ Evaluacija „Potpore EU-a rodnoj ravnopravnosti i jačanju položaja žena i djevojčica (2010.–2018.)”, https://ec.europa.eu/neighbourhood-enlargement/tenders/monitoring-and-evaluation_en

⁷ https://ec.europa.eu/international-partnerships/topics/empowering-women-and-girls_en

⁸ Ciljevi će se uskladiti s Uredbom o uspostavi Instrumenta za susjedstvo, razvoj i međunarodnu suradnju (NDICI) nakon njezina donošenja.

⁹ Pristup je „rodno transformativan” kad je usmjeren na promjenu odnosa moći među rodovima s ciljem pozitivne promjene paradigmi iz kojih proizlaze diskriminacija i nejednakost.

¹⁰ Pristup je intersekcionalan kada se temelji na priznavanju višestrukih osobina i identiteta pojedinaca s ciljem analiziranja i odgovaranja na načine na koje se spol i rod presijecaju s drugim osobnim obilježjima.

¹¹ Rodno osjetljiv: nastoji povećati odgovornost i ubrzati provedbu obveza u području rodne ravnopravnosti uz pristup koji se temelji na pravima na međunarodnoj i nacionalnoj razini te razini zajednice.

1. Povećanje djelotvornosti djelovanja EU-a u pogledu rodne ravnopravnosti

1.1. Uklanjanje temeljnih uzroka rodne neravnopravnosti: tri ključna načela

Kako bi se uklonilo temeljne uzroke rodne neravnopravnosti i pridonijelo suprotstavljanju nizu stereotipa i pristranosti, djelovanje EU-a treba se voditi sljedećim **trima načelima**:

- **preispitivanje tradicionalnog poimanja roda.** To znači razmatranje, postavljanje pitanja i mijenjanje krutih rodni normi i neravnoteže moći, zbog kojih se žene i djevojčice svih dobi nalaze u nepovoljnom društvenom položaju i suočavaju s diskriminacijom. To znači da bi EU trebao promicati promjenu u društvenim stavovima, među ostalim **aktivnim uključivanjem muškaraca i dječaka te usmjeravanjem na mlade kao pokretače promjene.** Kako bi se djelovanje uskladilo s kontekstom, ključno je uspostaviti snažna **partnerstva** i dijalog s **lokalnim akterima, civilnim društvom i lokalnim zajednicama** te podupirati ženske organizacije;
- **razmatranje intersekcionalnosti roda i drugih oblika diskriminacije**¹². Potrebno je staviti naglasak i na najugroženije žene, primjerice pripadnice autohtonih naroda i rasnih, etničkih i vjerskih manjina, žene koje su prisilno raseljene, migrantice, žene u nepovoljnom ekonomskom i socijalnom položaju i one koje žive u ruralnim i obalnim područjima, jer se one suočavaju s višestrukom diskriminacijom. U obzir treba uzeti i posebne izazove s kojima se susreću djevojčice i starije žene. U posebno su nepovoljnom položaju žene s invaliditetom, koje štiti i Konvencija UN-a o pravima osoba s invaliditetom¹³. Prava žena s invaliditetom trebale bi biti u središtu buduće strategije o pravima osoba s invaliditetom (za razdoblje od 2021. do 2030.). Isto tako, unaprjeđenje prava LGBTIQ osoba u središtu je **strategije EU-a za LGBTIQ osobe**¹⁴, koju treba tumačiti zajedno s GAP-om III. Sve međusobno povezane dimenzije jednako su važne;
- **zauzimanje pristupa koji se temelji na ljudskim pravima**, kojim se u središte svih djelovanja stavljaju načela zabrane diskriminacije i suprotstavljanja nejednakostima¹⁵. To uključuje pružanje pomoći svakom ljudskom biću da ostvari svoja ljudska prava, sudjeluje u donošenju odluka koje se na njega odnose i **zatraži pravnu zaštitu** kada su mu prava prekršena.

EU bi i dalje trebao osuđivati kršenja i povredu prava žena i djevojčica i snažno podupirati civilno društvo, kao i žene i muškarce koji rade na rodnoj ravnopravnosti i jačanju položaja žena, uključujući **braniteljice ljudskih prava**.

---

¹² Članak 10. UFEU-a, pri „utvrđivanju i provedbi svojih politika i aktivnosti, Unija je usmjerena borbi protiv diskriminacije na temelju spola, rase, etničkog podrijetla, vjere ili uvjerenja, invaliditeta, dobi ili spolne orijentacije”.

¹³ Vidjeti Konvenciju UN-a o pravima osoba s invaliditetom, koju su dosad ratificirale 182 zemlje: <https://www.ohchr.org/EN/HRBodies/CRPD/Pages/ConventionRightsPersonsWithDisabilities.aspx>; članak 6.: Žene s invaliditetom.

¹⁴ COM(2020) 698 final.

¹⁵ https://ec.europa.eu/info/policies/justice-and-fundamental-rights/combating-discrimination/racism-and-xenophobia/eu-anti-racism-action-plan-2020-2025_en

EU bi trebao podupirati angažman vjerskih aktera u području rodne ravnopravnosti u skladu s okvirom **Vjera za prava**¹⁶.

Europska komisija ojačat će i ažurirati metodologiju koja povezuje rodnu ravnopravnost, pristup utemeljen na pravima i intersekcionalnost u *Paketu instrumenata: pristup razvojnoj suradnji EU-a temeljen na pravima kojim su obuhvaćena sva ljudska prava*¹⁷.

1.2. Promicanje rodno osviještene politike u svim područjima vanjskog djelovanja EU-a

Rodno osviještena politika i dalje je primarno sredstvo za postizanje rodne ravnopravnosti. Njezina je svrha osigurati da sve politike i programi služe svima i doprinose zaustavljanju širenja neravnopravnosti¹⁸. Europska komisija i visoki predstavnik predano promiču rodnu osviještenost u svim politikama i djelovanjima **kao odgovornost svih dionika**, uključujući institucije EU-a. Države članice potiču se da im se u tome pridruže.

Peti cilj održivog razvoja jedan je od triju ciljeva održivog razvoja kojima se globalno dodjeljuje najmanje sredstava. EU se obvezao da će u najmanje **85 % svih novih vanjskih mjera**¹⁹ do 2025. kao značajan ili glavni cilj postaviti rodnu ravnopravnost i jačanje položaja žena i djevojčica²⁰.

Na temelju napretka postignutog u okviru Akcijskog plana EU-a za rodnu ravnopravnost (2015.–2020.) taj se udio povećao s 58 % 2016. na 65 % 2019. Sada je cilj EU-a do 2025. taj udio povećati na 85 %.

U tom će se kontekstu pri osmišljavanju svih vanjskih programa koje financira EU primijeniti **tri minimalna standarda**

1. provođenje i korištenje ažuriranih **rodnih analiza** s ciljem donošenja informiranih odluka o budućim mjerama i integracija tih analiza u sve relevantne dijaloge, politike, strategije, programe i operacije²¹;
2. primjenu **rodno osjetljivih pokazatelja i statistike razvrstanih po spolu** s ciljem praćenja i evaluacije²²;
3. navođenje **pouzdanih razloga**, na temelju rezultata rodne analize, kako bi se potkrijepilo sve mjere za koje je procijenjeno **da ne pridonose rodnoj ravnopravnosti**.

Europska komisija i visoki predstavnik promicat će mjere s transformativnim potencijalom i rodnom ravnopravnošću kao glavnim ciljem. **U svakoj će se zemlji poduprijeti najmanje jedna mjera među čijim je glavnim ciljevima rodna ravnopravnost**²³.

¹⁶ <https://www.ohchr.org/EN/Issues/FreedomReligion/Pages/FaithForRights.aspx>

¹⁷ <http://register.consilium.europa.eu/doc/srv?l=EN&f=ST%209489%202014%20INIT>

¹⁸ Cilj je rodno osviještene politike „preraspodijeliti moć, utjecaj i resurse na pošten i rodno ravnopravan način, uklanjajući neravnopravnost, promičući poštenje i stvarajući prilike.” Strategija za rodnu ravnopravnost, str. 15.

¹⁹ „Rodna jednakost i jačanje položaja žena: vanjskim odnosima EU-a u razdoblju 2016. –2020. do preobrazbe života djevojčica i žena (Joint SWD(2015) 182 final); zaključci Vijeća 13201/15, 26.10.2015.

²⁰ U GAP-u III primjenjuje se sustav bodovanja za rodnu ravnopravnost koji je utvrdio Odbor za razvojnu pomoć (DAC) OECD-a. **Značajan** (ocijenjen s 1) znači da je rodna ravnopravnost važan cilj, ali ne i glavni razlog za poduzimanje mjere, a **glavni** (ocijenjen s 2) znači da je rodna ravnopravnost glavni cilj. Za humanitarnu pomoć Komisija primjenjuje vlastito humanitarno mjerilo rodne i dobne ravnopravnosti: https://ec.europa.eu/echo/files/policies/sectoral/gender_age_marker_toolkit.pdf

²¹ Rodna analiza trebala bi nadahnuti i potaknuti razvoj nacionalnih provedbenih planova, vidjeti odjeljak 2.

²² Vidjeti dokument Joint SWD(2020) 284 priložen GAP-u III.

²³ Kao odgovor na rezultat G2 pokazatelja politike OECD-a. Vidjeti bilješku 21.

Europska komisija pojačat će i potporu **uključivanju rodne perspektive u izradu proračuna** putem programa za potporu upravljanju javnim financijama. Osigurat će da nova izvješća o procjeni javnih rashoda i financijske odgovornosti uključuju modul o rodnoj osjetljivosti.

Na temelju iskustva iz provedbe **Plana EU-a za vanjska ulaganja** (EIP), provedba Instrumenta za susjedstvo, razvoj i međunarodnu suradnju temeljit će se na integriranom pristupu kojim se potpora privatnim ulaganjima u partnerskim zemljama kombinira s mjerama za poboljšanje ulagačke klime. U okviru EIP-a uklanjat će se prepreke jačanju položaja žena, a na kombinirano financiranje i jamstva EU-a primijenit će se rodno osviješten pristup.

EU treba nastaviti promicati rodnu ravnopravnost i u okviru **trgovinske politike**. Novi trgovinski sporazumi trebali bi uključivati **stroge odredbe o rodnoj ravnopravnosti**, uključujući **usklađenost s relevantnim konvencijama Međunarodne organizacije rada i UN-a**.²⁴ Usklađenost s tim konvencijama trebala bi ostati zahtjev u okviru **nove Uredbe o općem sustava povlastica**, koja će stupiti na snagu 2024. EU će i dalje uključivati **posebne rodne analize** u sve *ex ante* procjene učinka, procjene učinaka na održivost i revizije politika povezanih s trgovinom.

S obzirom na važnu ulogu koju žene imaju u lancu opskrbe u ribarstvu, uključujući akvakulturu, za projekte u tom području već se upotrebljava sektorska potpora iz sporazuma o partnerstvu u održivom ribarstvu²⁵.

Budući da žene i djevojčice čine otprilike polovinu svih međunarodnih migranata, mora se priznati njihov doprinos gospodarskom i društvenom razvoju u zemljama podrijetla, tranzita i odredišta, kao i njihove posebne potrebe. EU bi trebao u okviru **rodno osjetljive migracijske politike**, programa i zakona osigurati da se ljudska prava žena i djevojčica migrantica u potpunosti ostvare te da se jača rodno osjetljivo upravljanje migracijama na globalnoj, regionalnoj i nacionalnoj razini. EU će se oslanjati na stečeno iskustvo, uključujući iskustvo stečeno u okviru Kriznog uzajamnog fonda EU-a za Afriku (EUTF).

U pružanju **humanitarne pomoći** EU bi trebao nastaviti biti rodno i dobno osjetljiv te odgovarati na posebne potrebe, ranjivost i kapacitete povezane s rodom i dobi. Upotrebom Komisijina humanitarnog mjerila **rodne i dobne ravnopravnosti**²⁶ i ciljanim djelovanjem pridonijet će se tom nastojanju.

Provedba GAP-a III pridonijet će **međusobnoj povezanosti humanitarne pomoći, razvoja i mira**, a izrazito se potiče i suradnja među akterima.

Istraživanje i inovacije imaju ključnu ulogu u promicanju rodne ravnopravnosti i jačanju položaja žena. Međunarodna suradnja u okviru programa **Obzor Europa** pridonijet će zajedničkom odgovoru na globalne izazove, i to tako što će podupirati rodne studije i intersekcionalna istraživanja, pristup žena financiranju istraživanja i njihovo sudjelovanje u istraživačkim karijerama te integraciji rodne perspektive u sadržaje istraživačkih projekata.

---

²⁴ Konvencija 100 MOR-a o jednakosti plaća; Konvencija 111 MOR-a o diskriminaciji u odnosu na zaposlenje i zanimanje; Konvencija UN-a o ukidanju svih oblika diskriminacije žena (CEDAW).

²⁵ Prema podacima Svjetske banke, žene čine 47 % od 120 milijuna ljudi koji u cijelom svijetu rade u ribolovu i povezanim aktivnostima kao što su prerada ili prodaja, a čak 70 % u akvakulturi.

²⁶ https://ec.europa.eu/echo/files/policies/sectoral/gender_age_marker_toolkit.pdf

2. Promicanje strateškog sudjelovanja EU-a na nacionalnoj, regionalnoj i multilateralnoj razini

U provedbi GAP-a III EU bi trebao zauzeti koordiniran, strateški i usklađen pristup na multilateralnoj, regionalnoj i nacionalnoj razini.

2.1. Suradnja na nacionalnoj razini

Na temelju pouzdanog rodnog **profila zemlje**²⁷, delegacije EU-a te operacije i misije zajedničke sigurnosne i obrambene politike (ZSOP), u koordinaciji s veleposlanstvima država članica EU-a, trebale bi pripremiti „**nacionalni provedbeni plan**”, u kojem će se odrediti prioritete politike i utvrditi mjere i ključni ciljevi odabrani iz tematskih područja politike utvrđenih u poglavlju 3. ove Zajedničke komunikacije²⁸.

EU bi trebao **uspostaviti partnersku suradnju** s nacionalnim mrežama u području rodne ravnopravnosti i resornim ministarstvima. Kad god to bude moguće, EU će podupirati relevantne nacionalne i sektorske strategije za rodnu ravnopravnost jer je to ključ za dugoročnu održivost djelovanja EU-a. Trebao bi održavati redoviti dijalog o provedbi GAP-a III i surađivati s velikim nizom aktera, kao što su **lokalna tijela i organizacije civilnog društva, aktivisti za prava žena, borci za ljudska prava, mladi i vjerske organizacije**.

Planovi za suradnju EU-a s civilnim društvom za pojedine zemlje uključivat će rodnu perspektivu i zajamčiti konstruktivno sudjelovanje organizacija aktivnih u području prava žena i djevojčica te lokalnih organizacija.

EU bi trebao težiti bliskoj koordinaciji s nacionalnim predstavništvima **međunarodnih organizacija**, a posebno UN-a. EU bi trebao surađivati i s **privatnim sektorom** radi promicanja rodne ravnopravnosti i poslovnih standarda te standarda ljudskih prava.

2.2. Veći angažman EU-a na razini više zemalja i regionalnoj razini

EU bi trebao ojačati svoj angažman, dijalog i partnerstvo s regionalnim dionicima podupiranjem strategija za rodnu ravnopravnost kojima upravljaju međunarodne i regionalne organizacije i uključiti rodnu perspektivu u sve svoje regionalne programe.

Poticanjem sinergija između regionalnih i nacionalnih razina ostvareni su pozitivni rezultati u regionalnoj suradnji EU-a u **južnom susjedstvu**, primjerice jačanjem partnerstva između EU-a i **Vijeća Europe** u području sprječavanja i borbe protiv nasilja nad ženama i nasilja u obitelji, u skladu sa standardima i ciljevima Konvencije Vijeća Europe o sprečavanju i borbi protiv nasilja nad ženama i nasilja u obitelji (Istanbulska konvencija), i podupiranjem **Unije za Mediteran** u zalaganju za ljudska prava žena. Te bi se sinergije trebale nastaviti poticati.

Postupak **pristupanja EU-u** u zemljama kandidatkinjama i potencijalnim kandidatima potaknuo je pravne reforme kojima se promiče rodna ravnopravnost jer se od tih kandidata očekuje da se postupno usklade s pravnom stečevinom Unije u području rodne ravnopravnosti i pripreme svoj institucijski okvir za provedbu te stečevine.

---

²⁷ U postupku programiranja izradit će se ažurirani rodni profil zemlje i analiza rodnog sektora kako bi se rodna perspektiva integrirala u cjelokupno programiranje i u svako prioritarno područje. Ako to bude moguće, taj bi se rad trebao provoditi u suradnji s državama članicama EU-a. U osjetljivim područjima i područjima zahvaćenima sukobima to bi uvijek trebalo biti sastavni dio analize rizika, ranjivosti i sukoba.

²⁸ Za izradu tih planova bit će koristan priloženi radni dokument službi Komisije „Ciljevi i pokazatelji za okvir provedbe GAP-a III”, SWD(2020) 284.

Slično tome, EU bi trebao podupirati inicijative kao što su Komisija za promicanje i zaštitu prava žena i djece **Udruženja država jugoistočne Azije (ASEAN)**, **Deklaracija o rodnoj ravnopravnosti pacifičkih čelnika** i latinskoamerička **Strategija iz Montevidea**.

U okviru **partnerstva Afrike i EU-a** EU bi trebao podupirati ciljne inicijative Afričke unije, kao što su strategija za rodnu ravnopravnost i jačanje položaja žena (2018.–2028.)²⁹ i novo desetljeće za financijsko i ekonomsko uključivanje afričkih žena (2020.–2030.)³⁰ Trebao bi se zalagati i za potpunu ratifikaciju i provedbu Protokola iz Maputa i Protokola o pravima žena u Africi priloženog Afričkoj povelji o ljudskim pravima i pravima naroda³¹.

Osim uključivanja rodne ravnopravnosti u sva područja djelovanja u okviru partnerstva Afrike i EU-a, EU bi trebao i ojačati ulogu žena kao nositeljica prava, graditeljica mira i donositeljica odluka u području mira i sigurnosti, demokracije i vladavine prava te promicati njihov pristup pravosuđu i osnovnim uslugama. Žene bi trebale imati koristi od potpore kontinentalnom području slobodne trgovine u Africi. U širem kontekstu urbanog razvoja, poslovne prilike za žene i njihovo sudjelovanje promicat će se suradnjom između gradova EU-a i afričkih gradova u okviru inicijative Izazov za 100 inteligentnih gradova³².

Aktivnosti EU-a na regionalnoj razini trebale bi biti usmjerene na pitanja povezana s rodnom koja imaju prekogranični značaj, kao što su klimatske promjene, migracije i prisilno raseljavanje, uključujući trgovinu ljudima i sigurnost. U afričkim zemljama provest će se novi program **izgradnje kapaciteta za vojno osoblje kao potpora sigurnosti i razvoju**³³, koji će uključivati Program o ženama, miru i sigurnosti.

Europska komisija i visoki predstavnik u svakoj će regiji podupirati **transformativne mjere u području rodne ravnopravnosti** utemeljene na regionalnim rodnim analizama, kad je god to primjereno. U supsaharskoj Africi, na primjer, trebalo bi podupirati partnerstva među više zemalja kako bi se stvorile sinergije između djelovanja u području spolnog i reproduktivnog zdravlja i pravâ, obrazovanja, prehrane i pristupa financiranju i poslovnih prilika za žene.

2.3. Snažnije vodstvo EU-a na multilateralnoj razini

EU bi trebao jačati svoju **vođeu ulogu** u području rodne ravnopravnosti, prava i jačanja položaja žena i djevojčica na multilateralnoj razini kako bi pridonio unaprjeđenju tog programa na međunarodnim forumima. Na temelju svojeg **autoriteta i pokretačke snage**, EU bi trebao biti spreman pokrenuti, oblikovati i sudjelovati u oblikovanju rezolucija i deklaracija o rodnoj ravnopravnosti i stalno promicati uključivanje rodno osjetljivog jezika u sve rezolucije i deklaracije. Jačanje i uspostavljanje partnerstava i saveza ključno je za obnavljanje postojećih međunarodnih obveza u području rodne ravnopravnosti, ženskih pravâ i jačanju položaja žena. To je posebno vidljivo u borbi protiv globalnih izazova, kao što je pandemija bolesti COVID-19. **Multilateralne delegacije EU-a imaju posebnu odgovornost**

²⁹ <https://au.int/sites/default/files/documents/36195-doc->

[au_strategy_for_gender_equality_womens_empowerment_2018-2028_report.pdf](https://au.int/sites/default/files/documents/36195-doc-)

³⁰ <https://au.int/en/pressreleases/20200214/promising-projections-new-decade-african-womens-financial-and-economic>

³¹ To uključuje i zakonsku zabranu sakaćenja ženskih spolnih organa, prisilnih brakova i udaje djevojčica mlađih od 18 godina, iskorjenjivanje svih oblika rodno uvjetovanog nasilja nad ženama, u javnom i privatnom životu, i pravnu zaštitu adolescentica od zlostavljanja i spolnog uznemiravanja.

³² <https://www.intelligentcitieschallenge.eu/>

³³ Provedbena odluka Komisije, Bruxelles, 30.7.2020., C(2020) 5215 final.

promicati političke inicijative i istodobno surađivati s diplomatskim tijelima država članica EU-a na terenu te s partnerskim zemljama.

EU u svojem multilateralnom angažmanu aktivno surađuje sa sustavom UN-a i svim tijelima i specijaliziranim agencijama UN-a koje se bave rodnom ravnopravnošću. Trebao bi nastaviti glasno zagovarati prava žena u Vijeću za ljudska prava, osiguravajući puno sudjelovanje na njegovim sjednicama. Europska komisija, uz nekoliko država članica EU-a, članica je **Foruma za generacijsku ravnopravnost**³⁴, globalnog okupljanja u području rodne ravnopravnosti koje saziva UN-ovo tijelo UN Women, a organiziraju ga meksička i francuska vlada u partnerstvu s civilnim društvom, privatnim sektorom i međunarodnim organizacijama. Europska komisija suvoditeljica je **Akcijske koalicije za generacijsku ravnopravnost u borbi protiv rodno uvjetovanog nasilja**.

EU bi trebao nastaviti sudjelovati i promicati globalnu humanitarnu inicijativu **Poziv na djelovanje za zaštitu od rodno uvjetovanog nasilja u kriznim situacijama te njezin novi plan djelovanja**³⁵.

Osim toga, trebao bi nastaviti sudjelovati na **forumima skupina G7 i G20** radi unaprjeđenja Programa o ženama, miru i sigurnosti te jačanja položaja žena i rodne ravnopravnosti, među ostalim i na tržištu rada. U kontekstu skupine G20, EU i druge članice te skupine aktivno rade na postizanju **cilja iz Brisbanea** (koji je 2014. donijela skupina G20) radi smanjenja rodnih razlika u stopi sudjelovanja na tržištu rada za 25 % do 2025.

U **kontekstu OECD-a**, Europska komisija ostat će aktivna članica DAC-ove mreže za rodnu ravnopravnost³⁶, čiji je cilj poboljšati politike i prakse za jačanje rodne ravnopravnosti u programima za razvoj i zaštititi prava žena i djevojčica, čime se pridonosi Programu održivog razvoja do 2030.

3. Prema rodno ravnopravnom svijetu: usmjeravanje na ključna tematska područja djelovanja

Cilj GAP-a III je ubrzati napredak prema rodnoj ravnopravnosti te jačanju položaja žena i djevojaka utvrđivanjem **ciljeva i mjera u šest ključnih tematskih područja politika**. Temelji se na prethodnim GAP-ovima, ali je usmjeren na nove izazove i prilike, pri čemu se osigurava usklađenost vanjskih i unutarnjih politika. Posebni ciljevi i pokazatelji za svako područje djelovanja utvrđeni su u radnom dokumentu službi „Ciljevi i pokazatelji za okvir provedbe GAP-a III”.

3.1. Osiguravanje slobode od svih oblika rodno uvjetovanog nasilja

Svako ljudsko biće ima pravo na život bez ikakvog oblika nasilja. Međutim, to u stvarnosti nije tako. U svakoj zemlji postoje različiti oblici rodno uvjetovanog nasilja usmjerenog protiv žena i djevojčica ili nasilja koje nerazmjerno često pogađa upravo njih³⁷, što tu vrstu nasilja čini jednim od najrasprostranjenijih oblika kršenja ljudskih prava, koje se i

³⁴ <https://forum.generationequality.org/>

³⁵ <https://www.calltoactiongbv.com/>; za informacije o globalnom predsjedanju EU-a Pozivom na djelovanje u razdoblju 2017.–2018. vidjeti: https://ec.europa.eu/echo/sites/echo-site/files/booklet_eu_leadership_c2a.pdf

³⁶ GenderNet <http://www.oecd.org/dac/gender-development/about-gendernet.htm>

³⁷ Članak 3. stavak (d) Istanbulske konvencije.

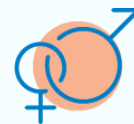
najrjeđe prijavljuje³⁸. Žene i djevojčice s invaliditetom, one koje pripadaju manjinskim skupinama, žene i djevojčice migrantice i žene koje pripadaju zajednici LGBTIQ posebno su ugrožene skupine³⁹.

35 % žena doživjelo je rodno uvjetovano nasilje. U nekim zemljama taj postotak iznosi čak **70 %**

Svake godine više od **4 milijuna** djevojčica u opasnosti je od sakaćenja ženskih spolnih organa

U nekim zemljama **40 %** djevojčica uda se prije navršene 18. godine, a **12 %** prije navršene 15. godine

Rodno uvjetovano nasilje ukorijenjeno je u **štetnim društvenim normama i stereotipima** u različitim kulturama i društvenim okruženjima. Kao takvo pogađa sve zajednice po visokoj cijeni koju plaćaju žrtve, njihove obitelji, društva i gospodarstva. Pandemija bolesti COVID-19 ima teške posljedice; u mnogim je dijelovima svijeta znatno porastao broj ubojstava žena i slučajeva rodno uvjetovanog nasilja, uključujući nasilje u obitelji.⁴⁰

Očekuje se da će se zbog krize uzrokovane bolešću COVID-19 u razdoblju od 2020. do 2030. sklopiti ukupno **13 milijuna** dječjih brakova do kojih inače ne bi došlo.

EU u cijelom svijetu financira niz inicijativa i programa usmjerenih na suzbijanje svih oblika rodno uvjetovanog nasilja, uključujući dječje, rane i prisilne brakove, sakaćenje ženskih spolnih organa i pobačaj radi odabira spola djeteta (priželjkivanje rođenja sinova) itd. Poseban naglasak stavljen je na strašne posljedice seksualnog nasilja povezanog sa sukobima jer je kažnjavanje, podčinjavanje i/ili uništavanje cijelih zajednica ili populacija zločin protiv

³⁸ Podaci: Svjetska zdravstvena organizacija, *Global and regional estimates of violence against women: prevalence and health effects of intimate partner violence and non-partner sexual violence* (Globalne i regionalne procjene nasilja nad ženama: prevalencija i zdravstveni učinci partnerskog nasilja i nepartnerskog seksualnog nasilja), 2013.; UNICEF, *What is Female Genital Mutilation?* (Što je sakaćenje ženskih spolnih organa?), 2019. Dostupno na: <https://www.unicef.org/stories/what-you-need-know-about-female-genital-mutilation>; UNFPA, Pregled dječjih brakova, dostupno na: <https://www.unfpa.org/child-marriage>

³⁹ U zemljama s niskim i srednjim dohotkom, vjerojatnost da će žene s invaliditetom doživjeti partnersko nasilje dva je do četiri puta veća: <https://www.unwomen.org/en/what-we-do/ending-violence-against-women/facts-and-figures#notes>

⁴⁰ <https://unstats.un.org/sdgs/report/2020/The-Sustainable-Development-Goals-Report-2020.pdf>; privremena tehnička napomena UNFPA-e, *Impact of the COVID-19 Pandemic on Family Planning and Ending Gender-based Violence, Female Genital Mutilation and Child Marriage* (Utjecaj pandemije bolesti COVID-19 na planiranje obitelji i suzbijanje rodno uvjetovanog nasilja, sakaćenja ženskih spolnih organa i dječjih brakova), 27. travnja 2020.

čovječnosti i ratni zločin, čije su žrtve uobičajeno žene svih dobnih skupina, ali i muškarci i dječaci⁴¹.

Inicijativa Spotlight EU-a i UN-a⁴², koja je pokrenuta uz pomoć početnog doprinosa EU-a od 500 milijuna EUR, prvi je takav globalni program za ulaganja u prevenciju i pružanje podrške iskorjenjivanju svih oblika nasilja nad ženama i djevojčicama. Usmjeren je na poboljšanje zakona i politika, izgradnju institucionalnih kapaciteta, kvalitetu pružanja osnovnih usluga, upravljanje podacima i poticanje ženskih pokreta, kao i na uklanjanje štetnih društvenih normi i stereotipa. Mjere će se temeljiti na iskustvu stečenom putem **rodno transformativnog pristupa** inicijative Spotlight i sličnih programa⁴³.

Humanitarne krize, sukobi, katastrofe i pandemije povećavaju rizik od seksualnog i rodno uvjetovanog nasilja, koje je potrebno spriječiti i nastojati riješiti od samoga početka. Pristupi usmjereni na žrtve takvog nasilja u kojima se uzimaju u obzir međusobno povezani oblici diskriminacije i dalje su ključni.

Humanitarna pomoć EU-a uključuje mjere za sprečavanje seksualnog i rodno uvjetovanog nasilja i odgovor na to nasilje u okviru programa za zaštitu i zdravlje⁴⁴.

Djelovanje EU-a trebalo bi pridonijeti:

- povećanju zaštite – podupiranjem zakonodavstva kojim se kažnjavaju svi oblici rodno uvjetovanog nasilja i izgradnjom kapaciteta institucija za izvršavanje zakonodavstva, u skladu s međunarodnim zakonskim i političkim okvirima⁴⁵,
- promicanju prevencije – rušenjem štetnih društvenih normi, suradnjom sa svim relevantnim dionicima kako bi se osiguralo pristup usmjeren na žrtve i mjere koje sprječavaju počinitelje da ponove zločin te uključivanjem muškaraca i dječaka, tradicionalnih i vjerskih vođa,
- povećavanju broja kaznenih progona počinitelja, uključujući one koji su uključeni u trgovinu ljudima, tako da se pristup tijela za izvršavanje zakonodavstva više usmjeri na žrtve,
- povećavanju zaštite žrtava, među ostalim podupiranjem pristupa socijalnim i pravosudnim službama koje mogu spasiti živote uz pristup usmjeren na žrtve, posebno u ranjivim i (post)ratnim okruženjima ili kada su preživjeli suočeni s višestrukom diskriminacijom,
- podržavanju pristupa uslugama psihološko-socijalne potpore i sudjelovanju u gospodarskom i socijalnom životu žrtava rodno uvjetovanog nasilja i žrtava trgovine ljudima,
- sigurnom i kvalitetnom humanitarnom djelovanju kojim se podupiru pripravnost, prevencija i odgovaranje na seksualno i rodno uvjetovano nasilje, kao i rad u okviru Poziva na djelovanje,
- jačanju organizacija za prava žena i društvenih pokreta te organizacija civilnog društva koje rade na intersekcionalnoj dimenziji rodno uvjetovanog nasilja i

⁴¹ EU podupire akcijski fond Sinjar, inicijativu Nadije Murad, i Globalni fond za osobe koje su preživjele seksualno nasilje povezano sa sukobima (Fond Mukwege/Murad).

⁴² <https://spotlightinitiative.org/>

⁴³ Rezultati evaluacije u sredini programskog razdoblja inicijative Spotlight bit će dostupni početkom 2021.

⁴⁴ EU je 2018. i 2019. ukupno dodijelio više od 62 milijuna EUR.

⁴⁵ Konvencija Vijeća Europe o sprečavanju i borbi protiv nasilja nad ženama i nasilja u obitelji (Istanbulska konvencija) mjerilo je međunarodnih standarda u tom području. Sve su države članice EU-a potpisale Konvenciju, a 21 država već ju je ratificirala. EU je potpisao Konvenciju 2017., a dovršavanje pristupanja EU-a toj konvenciji među glavnim je prioritetima Komisije.

seksualnog nasilja povezanog sa sukobima.

3.2. Promicanje spolnog i reproduktivnog zdravlja i prava

Spolno i reproduktivno zdravlje i prava ključni su za pravo žena i djevojčica na samoodređenje. EU ostaje predan promicanju, zaštiti i ispunjenju svih ljudskih prava, potpunoj i djelotvornoj provedbi Pekinške platforme za djelovanje i Akcijskog programa Međunarodne konferencije o stanovništvu i razvoju te ishoda njihovih revizijskih konferencija, i u tom kontekstu nastavlja promovirati spolno i reproduktivno zdravlje i prava.

Svaki čovjek ima pravo na potpunu kontrolu nad pitanjima koja utječu na njegovu seksualnost te spolno i reproduktivno zdravlje i o njima ima pravo slobodno odlučivati, bez diskriminacije, prisile i nasilja, kako bi vodio zdrav život i sudjelovao u ekonomskom, društvenom i političkom životu. Ljudi trebaju imati pristup kvalitetnim i cjenovno pristupačnim informacijama o spolnom i reproduktivnom zdravlju, obrazovanju, uključujući sveobuhvatan spolni odgoj, i zdravstvenim uslugama⁴⁶.

U 2017. **295 000** majki umrlo je tijekom i nakon trudnoće i porođaja. Do 94 % tih smrti došlo je u okruženjima s malim resursima. Među adolescenticama u dobi od 15 do 19 godina, komplikacije u trudnoći i tijekom porođaja glavni su uzrok smrti na globalnoj razini.

Štetne rodne norme i stereotipi onemogućavaju pristup planiranju obitelji, u obliku pravnih prepreka ili pritiska zajednice, uznemiravanja i zlostavljanja, a otpor prema rodnoj ravnopravnosti ugrožava mukotrpno postignut napredak i postojeće zakone.

Djelovanje EU-a trebalo bi pridonijeti:

- stvaranju poticajnog pravnog, političkog i društvenog ozračja koje štiti spolno i reproduktivno zdravlje i prava žena i djevojčica te im olakšava pristup s time povezanim zdravstvenim uslugama i informacijama, uključujući sprečavanje i liječenje HIV-a/AIDS-a;
- uklanjanju štetnih praksi kao što su sakaćenje ženskih spolnih organa, dječji, rani i prisilni brakovi te pobačaj radi odabira spola djeteta podupiranjem nacionalnih, regionalnih i globalnih inicijativa⁴⁷,
- povećanju broja usluga u humanitarnim okruženjima, uključujući porodničku skrb, pružanje minimalnog početnog paketa usluga⁴⁸, prevenciju HIV-a/AIDS-a, reproduktivno zdravlje i zdravlje majki i novorođenčadi, planiranje obitelji, zadovoljavanje posebnih prehrambenih potreba i rješavanje pitanja ranjivosti.

3.3. Jačanje ekonomskih i socijalnih prava te položaja djevojčica i žena

Kako bi bili ekonomski neovisni, **žene i muškarci, u svoj svojoj raznolikosti, trebali bi imati jednake mogućnosti i jednak pristup tržištu rada, dostojanstvenom radu i jednakoj plaći za jednaki rad.** Nadalje, žene i muškarci trebali bi nositi jednak teret obveza

⁴⁶ Vidjeti Europski konsenzus o razvoju: https://ec.europa.eu/international-partnerships/system/files/european-consensus-on-development-final-20170626_en.pdf

⁴⁷ To uključuje globalni program pod vodstvom UNFPA-e usmjeren na problem preferiranja muške djece, globalni program pod vodstvom UNFPA-e i UNICEF-a za iskorjenjivanje sakaćenja ženskih spolnih organa, globalni program pod vodstvom UNFPA-e i UNICEF-a za iskorjenjivanje dječjih, ranih i prisilnih brakova te inicijativu Spotlight EU-a i UN-a.

⁴⁸ <https://www.unfpa.org/resources/what-minimum-initial-service-package>

pružanja skrbi i imati pristup odgovarajućoj socijalnoj zaštiti, javnim uslugama te financijskim i poslovnim prilikama.

Osim toga, žene i djevojčice također trebaju imati pristup poticajnim uvjetima, npr. sigurnom, cjenovno pristupačnom i dostupnom javnom prijevozu i drugim mogućnostima mobilnosti, i u gradovima i u ruralnim područjima.

Jačanje ekonomskog položaja žena ključno je za smanjenje siromaštva i postizanje uključivog i održivog rasta u okviru Programa 2030.⁴⁹

Procjene pokazuju da bi unaprjeđenje rodne ravnopravnosti moglo do 2025. povećati globalni BDP za **11 do 21 bilijun EUR**

Jačanje ekonomskog položaja

Došlo je do zastoja napretka u smanjenju globalnih rodni razlika u stopama sudjelovanja na tržištu rada⁵⁰. Zbog razlika u plaći i dohotku⁵¹ žene su u još nepovoljnijem položaju⁵². U propisima i praksama u pogledu vlasništva, pristupa bankovnim kreditima, nasljednih prava i pristupa identifikaciji žene su često diskriminirane i ograničen im je pristup resursima i financijskim sredstvima⁵³. U tom je kontekstu važno i jačanje ekonomskog položaja migrantica u EU-u. Akcijski plan EU-a za integraciju i uključivanje uključuje mjere za potporu jačanju ekonomskog položaja žena.

U 2020. na tržištu rada nalazi se manje od **50 %** žena u usporedbi sa **76 %** muškaraca, zbog čega rodna razlika na globalnoj razini iznosi 27 postotnih bodova.

Žene na globalnoj razini obavljaju **76,2 %** ukupnog broja neplaćenih sati pružanja skrbi i rada u kućanstvu, čime se podrivaju njihovi izgledi za obrazovanje i izgledi na tržištu rada.

Pandemija bolesti COVID-19 žene posebno pogađa zbog toga što su nerazmjerno zastupljene u sektorima na koje je kriza imala negativan utjecaj, odnosno na nesigurnim

⁴⁹ Izvješće društva McKinsey Global Institute *The Power Of Parity: How Advancing Women's Equality Can Add \$12 Trillion To Global Growth* (Moć pariteta: kako unaprjeđenje ravnopravnosti žena može globalnom rastu donijeti 12 bilijuna dolara), 2015.

⁵⁰ *Global Gender Report 2020* (Globalno izvješće o rodnoj ravnopravnosti za 2020.) Svjetskog gospodarskog foruma i izvješće *World's Women 2020* (Žene u svijetu 2020.) (Odjel za ekonomska i socijalna pitanja UN-a, Statistički odjel).

⁵¹ *Ibidem*. Bonnet, Florence, Joann Vanek i Martha Chen. 2019. *Women and Men in the Informal Economy – A Statistical Brief* (Žene i muškarci u neformalnoj ekonomiji – statistički sažetak). Manchester, Ujedinjena Kraljevina: WIEGO.

⁵² Bonnet, Florence, Joann Vanek i Martha Chen. 2019. *Women and Men in the Informal Economy – A Statistical Brief* (Žene i muškarci u neformalnoj ekonomiji – statistički sažetak). Manchester, Ujedinjena Kraljevina: WIEGO.

⁵³ Svjetska banka, *Women, Business and the Law* (Žene, posao i zakon), 2020.

radnim mjestima i u neformalnom zapošljavanju⁵⁴, kao i u sektoru skrbi (uključujući obrazovanje, socijalni rad, zdravstvo, ali i kućanske poslove).⁵⁵ Osim toga, nose i sve veći teret neplaćenog pružanja skrbi⁵⁶. Zbog toga je još potrebnije hitno donijeti nediskriminirajuće i uključive programe socijalne zaštite, formalnog zapošljavanja i proširivanja radničkih prava i povlastica na neformalne i prekarne radnike te se posebno usmjeriti na poboljšanje uvjeta rada i plaće radnika u sektoru skrbi.

Djelovanje EU-a trebalo bi pridonijeti:

- promicanju dostojanstvenog rada, jednake plaće i radničkih prava, i prelasku žena na formalno gospodarstvo, među ostalim smanjivanjem segregacije na tržištu rada, poticanjem zastupljenosti žena na vodećim položajima i povećavanjem njihove pregovaračke moći u donošenju gospodarskih odluka i odluka povezanih s kućanstvom te socijalnog dijaloga u sektorima u kojima su većina radnika žene, uključujući kućanske poslove, kao i u netradicionalnim sektorima;
- stvaranju poticajnog okruženja za gospodarske aktivnosti žena i pristup proizvodnim resursima i uslugama ekosustava, uključujući pristup žena zemljištu⁵⁷, aktivnostima povezanim s morem i oceanima, doznakama, tehnologiji, financijama te pristup identifikaciji i kontroli nad mobilnošću, uključujući pristup sigurnim i povoljnim mogućnostima prijevoza;
- podržavanju univerzalnih sustava socijalne zaštite i prepoznavanju, smanjivanju i preraspodjeli neplaćenog pružanja skrbi i rada u kućanstvu pružanjem veće potpore uključivanju rodne perspektive u izradu proračuna;
- promjeni rodni normi u kućanstvima i na tržištu rada, prepoznavanju odgovornosti muškaraca i dječaka i poticanju razvoja zakonodavstva, kao što je uvođenje plaćenog očinskog dopusta;
- podupiranju ženskog poduzetništva i poduzeća kojima upravljaju žene, uključujući socijalno poduzetništvo, i njihova pristupa financiranju pružanjem inovativnih investicijskih programa putem EIP-a⁵⁸, čime se rješava problem nedostupnosti tržišta ženama i promiče malo i srednje poduzetništvo. Dodatne ciljne mjere uključivat će usluge poslovnog razvoja i potporu za zapošljavanje, među ostalim za žene u kontekstima oporavka i žene koje su prisilno raseljene;
- podržavanju i jačanju položaja migrantica, čime se pridonosi održivom razvoju zemalja podrijetla, tranzita i odredišta na temelju novčanih doznaka, vještina i znanja;
- promicanju rodne ravnopravnosti u okviru trgovinske politike, uključujući EU-ovo sudjelovanje u Svjetskoj trgovinskoj organizaciji i njezinu radu na Pomoći za trgovinu, i osiguravanju povećane upotrebe procjena učinka inicijativa u području trgovine i revizija politike na održivost.

Promicanje rodne ravnopravnosti u obrazovanju

⁵⁴ https://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/@dgreports/@dcomm/documents/briefingnote/wcms_755910.pdf

⁵⁵ *Care work and care jobs for the future of decent work* („Pružanje skrbi i poslovi pružanja skrbi za budućnost dostojanstvenog rada”), ILO, Ženeva, 2018.

⁵⁶ https://ec.europa.eu/info/news/impact-sex-and-gender-current-covid-19-pandemic-2020-may-28_en; <https://www.mckinsey.com/featured-insights/future-of-work/covid-19-and-gender-equality-counteracting-the-regressive-effects>

⁵⁷ Promicanjem pristupa žena zemljišnim resursima otvaraju se prilike za usmjeravanje financijskih sredstava iz privatnog sektora i u održive lance vrijednosti kojima upravljaju žene od održive poljoprivrede i upravljanja zemljištem.

⁵⁸ Kao što je sporazum o jamstvu NASIRA s bankom FMO i spajanje Instrumenta financijske uključenosti žena s organizacijom Women’s World Banking.

Unatoč globalnom napretku u rodnom paritetu u upisima u osnovnu i srednju školu, još uvijek nisu uklonjene **rodne razlike u školovanju i učenju**⁵⁹.

Žene čine **dvije trećine** od 740 milijuna nepismenih odraslih osoba na svijetu.

U 2016. **335 milijuna** djevojčica pohađalo je osnovne i srednje škole bez vode i sapuna.

Samo oko **30 %** studentica u visokom obrazovanju odabere studij u području STEM-a.

Djevojčicama je ograničen pristup obrazovanju zbog **manjka napretka u osiguravanju njihova spolnog i reproduktivnog zdravlja i prava, nesigurnih okruženja za učenje i manjka odgovarajućih sanitarnih objekata**⁶⁰. Prema procjeni UN-a iz 2016., 246 milijuna djece u cijelom svijetu doživjelo je rodno uvjetovano nasilje povezano sa školom, pri čemu su posebno pogođene djevojčice i djeca u nepovoljnom položaju⁶¹. Dječji, rani i prisilni brakovi te rana trudnoća utječu na stope završetka srednjoškolskog obrazovanja djevojčica (36,9 % manje od razine dječaka), zbog čega su ugroženi njihov potencijal za učenje i mogućnost donošenja odluka⁶². Svakom dodatnom godinom osnovnoškolskog obrazovanja buduća plaća djevojčica povećava se za 10–20 %⁶³. Manjak pristupa školama dodatno povećava razlike kad je riječ o djevojčicama s invaliditetom. Rodni stereotipi ograničavaju težnje djevojčica da ostvare karijeru u znanosti i inženjerstvu i odvrću dječake od karijera u sektoru skrbi. Osim toga, ženama onemogućuju napredovanje na rukovodeće položaje, među ostalim i u području obrazovanja, iako su većina učitelja žene.

U okruženjima pogođenima krizom, uključujući globalnu **pandemiju bolesti COVID-19**, zatvaranjem škola povećao se rizik od dječjeg rada, nasilja u obitelji, seksualnog iskorištavanja, rane trudnoće te dječjih, ranih i prisilnih brakova⁶⁴. Djevojčicama je manje dostupno obrazovanje na daljinu jer imaju manje mogućnosti pristupa internetu nego dječaci

⁵⁹ *Education for All Global Monitoring Report* (Izvešće o globalnom praćenju obrazovanje za sve) (lipanj 2015.), *Politički dokument 21: Humanitarian Aid For Education: Why It Matters and Why More Is Needed* (Humanitarna pomoć za obrazovanje: zašto je važna i zašto je trebamo povećati), str. 3.; <http://unesdoc.unesco.org/images/0023/002335/233557E.pdf>; UNICEF (2017.) *Education Uprooted: For every migrant, refugee and displaced child, education* **Obrazovanje tijekom raseljavanja: obrazovanje za svu djecu koja su migranti, izbjeglice i raseljene osobe**

⁶⁰ UNESCO, #HerEducationOurFuture: *The latest facts on gender equality in education* (Najnoviji podaci o rodnoj ravnopravnosti u obrazovanju), 2020. (1/3, 1/4, 1/2). UNICEF, *Guidance on Menstrual Health and Hygiene* (Smjernice za žensko zdravlje i menstrualnu higijenu), 2019. Drugi podaci u infografici:

Ujedinjeni narodi. Izvešće *The World's Women* (Žene u svijetu), 2015.: *Trends and Statistics* (Trendovi i statistike). New York: Ujedinjeni narodi, Odjel za gospodarska i socijalna pitanja, Odsjek za statistiku, 2015.

⁶¹ <https://en.unesco.org/news/gender-based-violence-schools-significant-barrier-right-education>

⁶² *The cost of gender inequality notes series. How large is the gender dividend? Measuring impacts and costs for gender inequality* (Serija napomena o trošku rodne neravnopravnosti. Kolika je dividenda? Mjerenje utjecaja i troškova rodne neravnopravnosti), Svjetska banka, veljača 2020., str. 5., 26.–27., 46.

⁶³ UNESCO, #HerEducationOurFuture: najnovije činjenice o rodnoj ravnopravnosti u obrazovanju, 2020.

⁶⁴ privremena tehnička napomena UNFPA-e, *Impact of the COVID-19 Pandemic on Family Planning and Ending Gender-based Violence, Female Genital Mutilation and Child Marriage* (Utjecaj pandemije bolesti COVID-19 na planiranje obitelji i suzbijanje rodno uvjetovanog nasilja, sakaćenja ženskih spolnih organa i dječjih brakova), 27. travnja 2020.

(17 % manje mogućnosti pristupa na globalnoj razini) kao i tehnologiji mobilnih telefona (26 %) ⁶⁵. Polovina svih djevojčica izbjeglica koje pohađaju srednju školu napustit će školovanje nakon pandemije bolesti COVID-19 ⁶⁶.

U humanitarnom kontekstu, proračun EU-a za obrazovanje u hitnim situacijama povećao se s 1 % 2015. na 10 % 2019., što znači više od 450 milijuna EUR za više od 8,5 milijuna djevojčica i dječaka u 59 zemalja, pružanje primjera drugima i promicanje obrazovanja za mir i zaštitu ⁶⁷.

Potreban je pomak koji nadilazi rodni paritet u smislu brojeva i usmjerava se na to kako obrazovni sustav može unaprijediti rodnu ravnopravnost.

Djelovanje EU-a trebalo bi pridonijeti:

- promicanju rodne ravnopravnosti putem kvalitetnog, cjenovno pristupačnog i uključivog obrazovanja na svim razinama, zadržavanjem sredstava za obrazovanje u kriznim situacijama na 10 % proračuna za humanitarnu pomoć i povećavanjem ukupnih sredstava za obrazovanje,
- izgradnji snažnijih rodno osjetljivih sustava obrazovanja u kojima će se promovirati rodna ravnopravnost i postići ravnopravniji obrazovni rezultati za djevojčice i dječake na temelju sigurnih i zdravih okruženja za učenje, zapošljavanja, osposobljavanja i profesionalnog razvoja učitelja i nastavnika, nastavnih planova i materijala za učenje te suradnje s roditeljima i zajednicama,
- povećanju ulaganja u obrazovanje djevojčica kako bi se postigao jednak pristup svim oblicima obrazovanja i osposobljavanja, uključujući prirodne znanosti, tehnologiju, inženjerstvo i matematiku, digitalnu pismenost i vještine te tehničko i strukovno obrazovanje i osposobljavanje,
- poboljšanju pristupa sveobuhvatnom spolnom odgoju i za adolescente koji pohađaju i za one koji ne pohađaju školu,
- donošenju snažnih mjera za suzbijanje rodni stereotipa, diskriminirajućih društvenih normi i rodno utemeljenog nasilja povezanog sa školom u cjelokupnom okviru obrazovanja.

Promicanje univerzalnog pristupa zdravlju

Sustavi javnoga zdravlja ne dobivaju dovoljno sredstava, što uvelike utječe na usluge koje se pružaju djevojčicama i ženama ⁶⁸.

Najmanje 50 % svjetske populacije nema pristup zdravstvenim uslugama koje su im potrebne, dok otprilike **jedna trećina** udanih žena u zemljama u razvoju navodi da se njihovo mišljenje gotovo ili uopće ne uvažava kad je riječ o njihovoj zdravstvenoj zaštiti.

⁶⁵ <https://itu.foleon.com/itu/measuring-digital-development/gender-gap/>

⁶⁵ OECD (2018.), *Bridging the Digital Gender Divide* (Uklanjanje rodni razlika u području digitalnih tehnologija), str. 13.; <http://www.oecd.org/internet/bridging-the-digital-gender-divide.pdf>

⁶⁶ UNHCR (2020.), *Coming Together for Refugee Education* (Suradnja u području obrazovanja izbjeglica), str. 5.

⁶⁷ https://ec.europa.eu/echo/sites/echo-site/files/eie_mapping_report.pdf

⁶⁸ <https://www.unwomen.org/en/digital-library/progress-of-the-worlds-women>

Kriza uzrokovana bolešću COVID-19 dodatno je ugrozila ključne zdravstvene usluge i pristup sigurnim lijekovima i cjepivima, što je prouzrokovalo porast broja smrti pri porodu i neželjenih trudnoća⁶⁹. Kao kritični radnici i skrbnici, žene se češće izlažu rizicima po zdravlje u kontekstu pandemije. Usmjeravanje resursa zdravstvenih sustava na pandemiju bolesti COVID19 znatno je utjecalo na usluge liječenja i prevencije zaraze HIV-om te povećalo diskriminaciju zaraženih, što posebno pogađa žene⁷⁰.

Žene i djevojčice s invaliditetom izložene su povećanom riziku zbog onemogućenog pristupa informacijama o prevenciji i pomoći te ozbiljnih prepreka u pristupu zdravstvenim uslugama ili osnovnim uslugama opskrbe vodom, sanitarnim ili higijenskim uslugama. Održivo financiranje univerzalnog zdravstvenog osiguranja, uključujući spolno i reproduktivno zdravlje i prava, važnije je nego ikad dosad.

Djelovanje EU-a trebalo bi pridonijeti:

- promicanju univerzalnog zdravstvenog osiguranja održivim i otpornim zdravstvenim sustavima te ravnopravnim pristupom ključnim uslugama i informacijama, uključujući usluge povezane sa spolnim i reproduktivnim zdravljem, skrbi za majke te zaraznim i nezaraznim bolestima, s posebnim naglaskom na ženama i djevojčicama s invaliditetom, uzimanju u obzir poremećaja u pristupu skrbi koje je uzrokovala pandemija bolesti COVID-19,
- osiguravanju dostupnosti i pristupa žena dijagnostici, cjepivima i lijekovima za COVID-19;
- povećanju pristupa vodi i prikladnim sanitarnim čvorovima te adekvatnom održavanju higijene za vrijeme menstruacije uz pomoć informativnih kampanja, promicanjem školskih programa povezanih sa sanitarnim uslugama i osiguravanjem sanitarnih čvorova u školama,
- prehrambenim programima, među ostalim u humanitarnim okruženjima, osobito za trudnice i dojilje i za djecu mlađu od pet godina.

3.4. Unaprjeđenje ravnopravnog sudjelovanja i rukovođenja

Žene i djevojčice trebale bi ravnopravno sudjelovati u javnom i privatnom životu s ciljem postizanja funkcionalne demokracije i gospodarstva te ispunjavanja ljudskih prava za sve. Društvo u cjelini od toga ima velike koristi, u rasponu od veće vjerodostojnosti demokratskih institucija do manje učestalosti nasilja koje čine državne vlasti⁷¹.

Međutim, **žene su i dalje nedovoljno zastupljene među glasačima, političkim čelnicima i izabranim dužnosnicima te službenim mirovnim pregovaračima i posrednicima. Promjene na izabranim dužnostima i u tijelima nadležnima za donošenja odluka na svim razinama uvode se sporo**⁷². Iako je otprilike 39 % zemalja uvelo kvote za zastupljenost žena u parlamentima ili političkim strankama, provedbu tih kvota ograničavaju

⁶⁹ <https://www.unwomen.org/en/news/in-focus/in-focus-gender-equality-in-covid-19-response>

⁷⁰ https://www.theglobalfund.org/media/9819/covid19_mitigatingimpact_report_en.pdf; UNAIDS, izvješće „Start Free Stay Free AIDS Free” iz 2019.

⁷¹ Foreign Affairs, svezak 99., broj 1. *Women under Attack. The backlash against female politicians* (Napad na žene. Otpor prema političarkama).

⁷² Podaci u infografici: Međuparlamentarna unija. *Women in national parliaments* (Žene u nacionalnim parlamentima) od 1. veljače 2019.

Vijeće za vanjske odnose, *Women’s Participation in Peace Processes* (Sudjelovanje žena u mirovnim procesima), 2019.

čimbenici kao što su rodni stereotipi, strukture političkih stranaka i manjak političkog financiranja.

Žene čine približno **25 %** nacionalnih parlamentaraca diljem svijeta, što označava blago povećanje s prethodnih **11,3 %**.

Od 1992. do 2018. žene su činile samo **13 %** pregovarača, **6 %** posrednika i **6 %** potpisnika u važnim mirovnim procesima.

Žene u javnom životu, uključujući političarke, novinarkе i aktivistice, često su izložene rodno uvjetovanom nasilju, među ostalim različitim oblicima internetskog nasilja, ali i ubojstvima, a smanjuje se i prostor građansko djelovanje. **Politički motivirani napadi** na žene u porastu su u gotovo svakoj regiji, a 2019. zabilježeno ih je više nego ikad prije. Anketom iz 2016. kojom su obuhvaćene političarke iz 39 zemalja utvrđeno je da je njih 82 % doživjelo psihičko nasilje, a 44 % prijetnje nasiljem⁷³.

Istovremeno, **nova generacija mladih žena i aktivistica koje odlučno izražavaju svoje mišljenje** pokrenula je širok raspon aktivnosti, uključujući aktivnosti jačanja položaja djevojčica i žena. Trebala bi im se osigurati platforma kako bi mogle otvoreno govoriti i angažirati se.

Djelovanje EU-a trebalo bi pridonijeti:

- povećanju razine sudjelovanja, broja i zastupljenosti na vodećim položajima žena u politici, u postupcima upravljanja i izbornim procesima na svim razinama podržavanjem programa u području demokracije i upravljanja te reformama javne uprave;
- jačanju kapaciteta žena kao političkih vođa u vladama i parlamentima putem osposobljavanja, ženskih skupina i promicanja rodno osjetljivih zakonodavnih postupaka i proračuna⁷⁴ te promicanjem programa za mlade vođe;
- poticanju mladih žena i adolescentica na građansko uključivanje, uključujući partnerstva s organizacijama mladih, povećanju podrške parlamentarnim nadzornim organizacijama u koje su uključeni i koje vode mladi ljudi te povezivanju predstavnika EU-a i predstavnika partnerskih zemalja;
- smanjenju rodni stereotipa u medijskom sadržaju, u suradnji s audiovizualnim sektorom i medijima, i jačanju položaja žena te podupiranju njihovih prava u svojstvu korisnica i autorica informacija, poduzetnica i donositeljica odluka u tom sektoru⁷⁵;
- povećavanju ravnopravne pravne sposobnosti žena i njihova pristupa pravosuđu podupiranjem lokalnih nastojanja te reformi pravnih i pravosudnih sustava;
- promicanju povoljnog i sigurnog okruženja, uključujući internetsko okruženje, za civilno društvo, organizacije koje se bave pravima žena i djevojčica, branitelje ljudskih prava žena, graditelje mira, novinarkе i predstavnice autohtonih naroda. Jačanje zaštitnih mehanizama i podržavanje rukovodećih uloga žena uključivat će globalna i regionalna središta te zastupanje interesa i aktivnosti kojima se dokumentira nasilje nad braniteljima ljudskih prava žena.

⁷³ <https://www.ipu.org/resources/publications/issue-briefs/2016-10/sexism-harassment-and-violence-against-women-parliamentarians>

⁷⁴ Vidjeti projekt „INTER PARES | *Parliaments in Partnership* (Parlamenti u partnerstvu) i platformu iKNOW Politics. <https://www.iknowpolitics.org/en>

⁷⁵ Vidjeti npr. inicijativu Media4Democracy i televizijsku produkciju koju podupire EU, a koja se bavi rodni ulogama u Burkini Faso, Keniji i drugim zemljama u regiji MENA *One Woman Show*.

3.5. Integracija programa o ženama, miru i sigurnosti

U 21. stoljeću **prirodne katastrofe i katastrofe prouzrokovane ljudskim djelovanjem, uključujući sukobe, postale su složenije, dugotrajnije i sve više povezane s globalnim izazovima** kao što su klimatske promjene, uništavanje okoliša, raseljavanje, a odnedavno i pandemije. Utjecaj pandemije bolesti COVID-19 pokazao je koliko je Program o ženama, miru i sigurnosti važan za suzbijanje sve raširenijih prijetnji nasiljem i uključivanje žena u kontekstu veze između sigurnosti i rodne ravnopravnosti.

Sukobi, kriza i ranjivost sprečavaju napredak prema održivom miru i sigurnosti te ostvarenju ciljeva održivog razvoja. U Programu o ženama, miru i sigurnosti naglasak se stavlja na povezanost između rodne neravnopravnosti i sukoba, na to kako se međusobno potiču, i **na potrebu za prepoznavanjem rodne neravnopravnosti kao temeljnog uzroka i pokretača sukoba i nestabilnosti**. Neravnopravnosti u kombinaciji s isključenjem žena iz vodećih položaja, prilika, usluga i sigurnosti stvaraju plodno tlo za sukobe i rodno uvjetovano nasilje, osobito kada se povežu sa slabim državnim kapacitetima ili legitimnošću. **U preventivnim djelovanjima trebao bi se primjenjivati pristup koji se temelji na rizicima, potrebama i pravima**.

Žene su u tim situacijama često žrtve, ali ne uvijek; igraju višestruke i raznolike uloge kao ratnice, mirotvorkinje, posrednice, političarke, poslovne žene i aktivistice. **Broj žena uključenih u mirovne procese i dalje je nizak**, unatoč globalnim, regionalnim i nacionalnim obvezama⁷⁶, a **mnogi mirovni sporazumi uopće ne uključuju odredbe povezane s rodom** kojima se na odgovarajući način ispunjavaju potrebe žena. **Jedan je od prioriteta EU-a povećanje sudjelovanja žena u svim pitanjima vezanim s mirom i sigurnosti**.

Na temelju strateškog pristupa EU-a Programu o ženama, miru i sigurnosti, EU će provesti Akcijski plan o Programu o ženama, miru i sigurnosti⁷⁷, u kojem se utvrđuju jasni ciljevi i kriteriji ispunjenja, a rad je usmjeren na sljedeća ključna prioriteta područja: i. sprečavanje; ii. zaštitu; iii. pomoć i oporavak, i tri glavna i međusektorska načela: iv. sudjelovanje; v. rodno osviještenu politiku i vi. pružanje primjera drugima.

Ciljevi EU-a u pogledu Programa o ženama, miru i sigurnosti trebali bi se postići, među ostalim, **političkim i diplomatskim angažmanom** vodstva EU-a i **integracijom rodne perspektive** te osiguravanjem sudjelovanja žena i njihova vodstva **u svim kontekstima vezanim s mirom i sigurnosti**. Potrebno je poduzeti i **posebne mjere**, uključujući ciljano osposobljavanje za vojne, pravosudne i sigurnosne snage.

Iskoristit će se sinergije između Programa o ženama, miru i sigurnosti i drugih tematskih prioriteta. Praćenje Programa o ženama, miru i sigurnosti i izvješćivanje u okviru tog programa bit će usklađeno s GAP-om III, među ostalim i kako bi se okvir politike EU-a za

⁷⁶ Postoje dobre prakse koje mogu poslužiti kao temelj, kao što su sudjelovanje žena u izgradnji mira u kontekstu sukoba u Siriji, i putem civilnog društva i putem političkog procesa pod vodstvom UN-a. Kao posljedica uglavnom pritiska EU-a, unutarsirijski ustavni odbor koji je uspostavio UN sastoji se od 30 % žena.

⁷⁷ Strateški pristup EU-a ženama, miru i sigurnosti priložen je zaključcima Vijeća za vanjske poslove o ženama, miru i sigurnosti donesenima 10. prosinca 2018. (dokument Vijeća 15086/18), Akcijskom planu EU-a za žene, mir i sigurnost (EEAS 2019/747 – dokument Vijeća 11031/19). Odgovornost za provedbu okvira politike EU-a za Program o ženama, miru i sigurnosti imaju države članice EU-a i sve mjerodavne službe Komisije. Akcijski plan EU-a za žene, mir i sigurnost priložen je dokumentu GAP III SWD. Izvješćivanje o tom planu prati izvješćivanje o GAP-u III, a radna skupina EU-a za Program o ženama, miru i sigurnosti provodi nadzor.

Program o ženama, miru i sigurnosti potpuno integrirao u opći okvir politike EU-a za rodnu ravnopravnost.

Djelovanje EU-a trebalo bi pridonijeti⁷⁸:

- podupiranju i provedbi izgradnje kapaciteta i mentoriranju za žene na vodećim položajima, pregovaračice i posrednice, kako bi se unaprijedile njihova djelotvornost i kvaliteta njihova sudjelovanja u mirovnim procesima,
- napretku u pogledu doseganja cilja da u svim aktivnostima EU-a i projektima povezanim s mirovnim procesima sudjeluje najmanje 33 % žena,
- uspostavljanju i institucionaliziranju mehanizama za savjetovanje s lokalnim aktivisticama i neovisnim promatračicama o svim pitanjima povezanim sa sukobima, i u državama članicama i u okruženjima pogođenima sukobima u kojima su prisutne misije i operacije u okviru ZSOP-a,
- nastavljanju obveznog osposobljavanja za uključivanje rodne perspektive u rad za sve osoblje glavnog stožera, delegacija EU-a, misija i operacija u okviru ZSOP-a itd.,
- poticanju i podupiranju uključivih politika/aktivnosti u odnosu na cijeli Program o ženama, miru i sigurnosti uz potpuno i ravnopravno sudjelovanje, uključujući sudjelovanje muškaraca i dječaka,
- promicanju jačanja vladavine prava i kaznenopravnog sustava putem tranzicijskog pravosuđa i restorativne pravde te reforme sigurnosnog sektora s ciljem okončanja prakse nekažnjavanja počinitelja zločina seksualnog i rodno uvjetovanog nasilja,
- promicanju pružanja medicinske, psihosocijalne, pravne i sigurnosne potpore svim žrtvama seksualnog i/ili rodno uvjetovanog nasilja povezanog sa sukobima.

3.6. Rješavanje problema i iskorištavanje prilika koje donose zelena tranzicija i digitalna transformacija

Promicanje pravedne i uključive zelene tranzicije

Žene i djevojčice u zemljama u razvoju posebno su pogođene posljedicama klimatskih promjena i uništavanja okoliša, kao što su gubitak ekosustava, gubitak pristupa ključnim prirodnim resursima, pothranjenost i respiratorne bolesti, bolesti povezane s vodom i bolesti koje prenose vektori⁷⁹.

⁷⁸ Kako je već dogovoreno u Akcijskom planu EU-a za žene, mir i sigurnost.

⁷⁹ Podaci u infografici: UNDP, *Gender and Climate Change* (Rod i klimatske promjene), 2016.; UNDP, *Gender, climate change adaptation and disaster risk reduction* (Rod, prilagodba na klimatske promjene i smanjenje rizika od katastrofa), 2016.; *The State of Food and Agriculture: Women in Agriculture* (Stanje hrane i poljoprivrede: žene u poljoprivredi). FAO, 2011.

FAO, *The Gender Gap in Land Rights* (Rodni jaz u zemljišnim pravima), 2018.

Žene čine **80 %** ljudi raseljenih zbog utjecaja klimatskih promjena.

Siromašne žene i djeca i do **14** su puta više nego muškarci izloženi riziku od pogibije u katastrofama uzrokovanim klimatskim promjenama kao što su uragani ili poplave.

Žene u prosjeku čine približno **43 %** radne snage na poljoprivrednim gospodarstvima u zemljama u razvoju, ali manje od **15 %** svih nositelja poljoprivrednog gospodarstva.

Kao primarne korisnice prirodnih resursa i upraviteljice tim resursima, žene igraju ključnu ulogu u ublažavanju klimatskih promjena, prilagodbi klimatskim promjenama te zaštiti okoliša. Međutim, niz razloga onemogućuje im **ravnopravno sudjelovanje u povezanim postupcima upravljanja**, uključujući štetne rodne norme, neodgovarajuće pravne okvire i nisku razinu pristupa obrazovanju i vlasništvu nad zemljištem. Ipak, aktivistice iz cijeloga svijeta zalažu se za prava u području okoliša, a mlade žene predvode zagovaranje promjena.

EU će odlučno djelovati u pogledu rodne dimenzije uništavanja okoliša, klimatskih promjena i nestabilnih stanja i svjestan je **posebnih potreba i uloga pripadnica autohtonih naroda** koje izravno ovise o prirodnim resursima.

Djelovanje EU-a trebalo bi pridonijeti:

- promicanju sudjelovanja i vodstva žena i djevojčica kako bi se osigurale rodno osjetljive strategije za ublažavanje klimatskih promjena i prilagodbe na njih, smanjenje rizika od katastrofa te uključivo i održivo upravljanje prirodnim resursima,
- podupiranju ženskih mreža u sektorima povezanim sa zelenom tranzicijom kao što su održivo gospodarenje šumama, poljoprivreda i energija,
- izgradnji kapaciteta, financiranju i podupiranju ulaganja u rodno osjetljive nacionalne strategije i akcijske planove u području klime, okoliša i smanjenja rizika od katastrofa,
- podupiranju ženskog poduzetništva i zapošljavanja u zelenom, plavom i kružnom gospodarstvu, uključujući čisto kuhanje i održivu energiju i ribarstvo, promicanjem rodno transformativnog pristupa u poljoprivredi, ribarstvu, akvakulturi i prehrambenim sustavima, na temelju i. izgradnje kapaciteta za žene u ruralnim područjima, ii. reformi politike s ciljem pravednije regulacije posjeda zemljišta i upravljanja prirodnim resursima i iii. jačanja ekonomskog položaja žena i pristupa financiranju,
- poboljšavanju prikupljanja podataka razvrstanih po rodu o utjecajima klimatskih promjena i uništavanja okoliša kao temelj za rodno osjetljive politike i mjere.

Iskorištavanje prilika za jačanje položaja žena putem digitalizacije

Promicanje ravnopravnog pristupa žena neiskorištenom potencijalu digitalnih tehnologija ključno je za **digitalnu strategiju EU-a**⁸⁰ i **održivi rast**⁸¹.

⁸⁰ https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/communication-shaping-europes-digital-future-feb2020_en_4.pdf

⁸¹ Intel, Dalberg Global Development Advisors, GlobeScan, *Women and the Web* (Žene i internet), 2015.

Kad bi se u cijelom svijetu još **600 milijuna** žena priključilo na internet, BDP bi se povećao za približno **13 milijardi EUR**, što bi pozitivno utjecalo na javno zdravlje, obrazovanje, zapošljavanje žena, poduzetništvo, dobrobit zajednice i društveni život.

Digitalne tehnologije i rješenja mogu ubrzati napredak u pogledu rodne ravnopravnosti i jačanja položaja žena u područjima kao što su obrazovanje, zapošljavanje i poduzetništvo te sprječavanje i suzbijanje rodno uvjetovanog nasilja. Mogu pomoći ženama da se nose s izvanrednim situacijama, kao što se pokazalo tijekom **pandemije bolesti COVID-19**, čime će se ublažiti društvene i ekonomske posljedice i izgraditi otpornost. S pomoću e-usluga, kao što su digitalne financije, mogu se stvoriti prilike za jačanje ekonomskog položaja žena tako da im se olakša pristup financijskim uslugama i potakne ih se na korištenje tim uslugama.

Digitalni jaz, odnosno jaz između onih koji imaju pristup digitalnim tehnologijama i povezivosti i onih koji ga nemaju, utječe na sposobnost ljudi da sudjeluju i iskoriste prilike koje im se nude u digitalnom dobu. Uvelike se razlikuje po regijama te između muškaraca i žena⁸².

Žene u ruralnim ili udaljenim područjima doživljavaju trostruku (digitalnu, rodnu i ruralnu) diskriminaciju i suočavaju se s velikim preprekama u pristupu digitalnim tehnologijama i njihovu korištenju zbog cjenovne nepristupačnosti, niske razine digitalne pismenosti i društvenih normi. Nadalje, digitalizacija donosi i nove rizike i izazove za rodnu ravnopravnost povezane, na primjer, s **moogućim rodno uvjetovanim predrasudama** na temelju umjetne inteligencije ili s povećavanjem rodno uvjetovanog nasilja.

U zemljama s niskim i srednjim dohotkom, mobilni telefon ima **165 milijuna** manje žena nego muškaraca. Internet koristi **48 %** žena i **58 %** muškaraca.

Žene su nedovoljno zastupljene u sektoru IKT-a: muškarci će **4** puta vjerojatnije postati stručnjaci za IKT.

52 % mladih žena i djevojčica suočilo se s internetskim zlostavljanjem, uključujući prijeteće poruke, spolno uznemiravanje i dijeljenje privatnih slika bez pristanka.

EU bi trebao nastaviti rješavati pitanje strukturnih prepreka na kojima se temelji rodna nejednakost u digitalnom sektoru i podupirati uključivu i pravednu digitalnu transformaciju. To uključuje promicanje rodno osjetljivog participativnog pristupa u području razvojnih

⁸² Podaci u infografici: GSMA, *Connected Women – The Mobile Gender Gap Report* (Povezane žene – izvješće o rodnom jazu u pogledu mobilnih telefona), 2019.; OECD, *Bridging the Digital Gender Divide* (Uklanjanje rodni razlika u području digitalnih tehnologija), 2018. GSMA, *The Mobile Gender Gap Report* (Izvješće o rodnom jazu u pogledu mobilnih telefona), 2019.

politika, projekata i programa kojima se podupire digitalna transformacija partnerskih zemalja.

Djelovanje EU-a trebalo bi pridonijeti:

- promicanju političkih i regulatornih reformi u partnerskim zemljama, osiguravanju usklađenosti digitalne transformacije s EU-ovim pristupom u čijem su središtu ljudi, kojim se ostvaruje korist za sve i istodobno štite ljudska prava, na internetu i izvan njega, te osiguravanju sigurnog i zaštićenog kiberprostora, u kojem su podaci zaštićeni u skladu sa standardima EU-a (npr. Opća uredba o zaštiti podataka),
- poboljšanju pristupa djevojčica i žena cjenovno prihvatljivoj, dostupnoj, sigurnoj i zaštićenoj digitalnoj povezivosti, uz povezivanje s ruralnim i udaljenim područjima,
- promicanju digitalne pismenosti za djevojčice koje se obrazuju te digitalnih vještina za radna mjesta i poduzetništvo, i pri čemu će se preispitivati rodne norme i stereotipi koji žene i djevojčice udaljavaju od tehnologije,
- podupiranju digitalnih inovatorica i poduzetnica u raznim industrijskim ekosustavima radi izgradnje uključivog digitalnog gospodarstva, na primjer putem javno-privatnih partnerstava kao što je Međunarodna financijska korporacija, s ciljem smanjenja rodni razlika u korištenju digitalnih tehnologija u velikim tehnološkim poduzećima,
- podupiranju pružanja javnih i privatnih usluga putem rodno osjetljivih digitalnih kanala, tehnologija i usluga (npr. e-uprava, digitalne financijske usluge) kojima će se poboljšati uključenost i sudjelovanje žena i djevojčica u društvu.

4. EU pruža primjer drugima

„Promjena institucijske kulture” koju je pokrenuo GAP II donijela je značajan, ali neujednačen napredak. Radi rezultata koje namjerava postići na temelju GAP-a III EU će ojačati svoje kapacitete za rad u području rodne ravnopravnosti i jačanja položaja žena i ta pitanja smatrati **kolektivnom odgovornosti svih članova svojeg osoblja** Za tu je transformaciju potrebno **rodno osjetljivo vodstvo**⁸³ i **dovoljan institucionalni kapacitet**.

Vodstvo EU-a, uključujući voditelje delegacija EU-a, mora promicati rodnu ravnopravnost i jačanje položaja žena kao jednu od svojih zadaća i dio ocjenjivanja uspješnosti, i dalje provodeći institucijsku „kulturu rodne ravnopravnosti”.

Trebaju se poboljšati institucionalni kapacitet i odgovornost u svim vanjskim glavnim upravama Komisije, Europskoj službi za vanjsko djelovanje, delegacijama EU-a te misijama i operacijama ZSOP-a. Stručnjaci za pitanja rodne ravnopravnosti moraju biti dostupni i moći podnositi izvješća najvišim tijelima za donošenje odluka. U okviru GAP-a II **osobe i točke za kontakt o rodni pitanjima**⁸⁴ bile su ključne za pokretanje „promjene institucijske kulture”, što je pridonijelo istinskom napretku. **Ojačat će se njihov kapacitet i uloga, među ostalim**

⁸³ Rodno osjetljiv: nastoji povećati odgovornost i ubrzati provedbu obveza u području rodne ravnopravnosti uz pristup koji se temelji na pravima na međunarodnoj i nacionalnoj razini te razini zajednice. Rodno osjetljivi vođa: i. pruža primjer drugima i na radnom mjestu i u izvršavanju svojih dužnosti; ii. uključuje pitanja rodne ravnopravnosti u rad; iii. motivira osoblje i omogućuje mu da postiže rezultate u području rodne ravnopravnosti; iv. savjetuje se sa savjetnicima za rodna pitanja, kontaktnim točkama za rodna pitanja i drugim stručnjacima za rodnu ravnopravnost i strateški ih uključuje te v. smatra osoblje i misiju odgovornima za provođenje obveza u pogledu rodne ravnopravnosti.

⁸⁴ Kontakt osoba za rodna pitanja trebala bi imati tehnički kapacitet i dobro znanje u području rodni pitanja, odgovorna je za savjetovanje i koordiniranje mjera za provedbu Akcijskog plana EU-a za rodnu ravnopravnost u aktivnostima delegacije/jedinice/uprave EU-a te podupire proces rodno osviještene politike, koji je zajednička odgovornost.

pružanjem prilika za obrazovanje i alata, te će se proširiti njihova mreža. Potiče se i imenovanje viših savjetnika za rodna pitanja kako bi se poduprlo vodstvo i osoblje, osiguralo da je rodna ravnopravnost pri vrhu ljestvice prioriteta i promicalo ključne inicijative⁸⁵.

Sve relevantne službe **svake će godine izvješćivati** o informiranju o rodnoj ravnopravnosti u godišnjem izvješću o radu i kao dio svojih planova rada na ravnopravnosti.

EU je predan i postizanju znatnog napretka u području **rodnog pariteta na upravljačkim položajima**, u skladu sa strategijom EU-a za rodnu ravnopravnost. Kako je predsjednica von der Leyen navela u političkim smjernicama, do kraja mandata Komisije rodna ravnoteža među upraviteljima bit će potpuna (50 : 50).

ESVD isto tako aktivno radi na poboljšanju rodne ravnoteže na upravljačkoj razini. Ključni prioritet bio je potaknuti države članice da nominiraju kandidatkinje za sva mjesta u ESVD-u, uključujući više upravljačke položaje i položaje voditelja misija i operacija ZSOP-a. Osim toga, interno je proveden niz mjera za poboljšanje rodne ravnoteže na svim razinama.

Upravitelji će pohađati **obvezno osposobljavanje o rodnoj ravnopravnosti i provođenju GAP-a III**. Promicanje rodne ravnopravnosti trebalo bi biti uključeno na popis ključnih kompetencija i odgovornosti svih rukovoditelja i upravitelja.

Poboljšanje **znanja i stručnosti u području roda** ključno je u svim sektorima i na svim razinama, posebice za delegacije EU-a i veleposlanstva država članica na nacionalnoj razini. To će uključivati:

- (a) sveobuhvatni program za osposobljavanje utemeljen na analizi potreba za osposobljavanjem i druge mjere za izgradnju kapaciteta;
- (b) resurse za istraživanje, analizu i kvalifikacije, uključujući tehničku pomoć za programe za rodnu osviještenost i provedbu GAP-a III;
- (c) udruživanje resursa i dijeljenje znanja s državama članicama EU-a i međunarodnim organizacijama.

5. Izvješćivanje i informiranje o rezultatima

Službe Komisije svake će godine u suradnji s ESVD-om pratiti napredak provedbe GAP-a III i „institucijske i strateške ciljeve i pokazatelje EU-a” predstavljene u dijelu 1. radnog dokumenta službi „Ciljevi i pokazatelji za okvir provedbe GAP-a III”.

Nadalje, u godišnjem izvješću o provedbi instrumenata Europske unije za financiranje vanjskog djelovanja sveobuhvatno će se izvijestiti o djelovanjima u području rodne ravnopravnosti i postignutim rezultatima.

Na sredini i na kraju razdoblja provedbe GAP-a III objavit će se izvješće o kvantitativnim i kvalitativnim rezultatima EU-a, uključujući rezultate Programa o ženama, miru i sigurnosti. U ta će se dva izvješća procijeniti utjecaj djelovanja EU-a, u skladu s okvirom EU-a za rezultate, odabranim ciljevima održivog razvoja i drugim pokazateljima i obvezama izvješćivanja. Navest će se dobre prakse, primjeri uvedenih promjena i rezultati *ad hoc* evaluacija. O napretku će se izvješćivati po tematskom području na nacionalnoj, regionalnoj i međunarodnoj razini.

---

⁸⁵ Tu funkciju može izvršavati koordinator za ravnopravnost u svakoj glavnoj upravi koja se bavi vanjskim pitanjima ili posebni viši rukovoditelji u delegacijama EU-a i misijama zajedničke vanjske i sigurnosne politike.

U tu svrhu dio 2. radnog dokumenta službi pod nazivom „Ciljevi i pokazatelji za okvir provedbe GAP-a III” sadržava popis „ključnih tematskih pokazatelja ishoda” koji će biti ugrađen u nacionalne provedbene planove i popis novih mjera. Tematski pokazatelji bit će dio korporativnog sustava za praćenje, za koji će biti dostupne smjernice za podršku. Države članice potiču se da u izradi objedinjenih izvješća o rezultatima upotrebljavaju te pokazatelje. Pokazatelji za Akcijski plan EU-a za žene, mir i sigurnost uključeni su u dijelove I. i II. radnog dokumenta službi.

Pojačanim radom na strateškoj komunikaciji potaknut će se informirani dijalog s dionicima. Na nacionalnoj razini, delegacije EU-a pozivaju se da u suradnji s državama članicama te misijama i operacijama ZSOP-a organiziraju razmjene na temu rodne ravnopravnosti i provedbe GAP-a III kako bi se raspravljalo o napretku i potaknulo podršku nacionalnih dionika, uključujući civilno društvo. U Bruxellesu će, osim rasprava na međuinstitucijskoj razini s Europskim parlamentom i Vijećem, Komisija i visoki predstavnik na godišnjoj razini razgovarati o napretku s organizacijama civilnog društva.

Komisija će pokrenuti evaluaciju na kraju razdoblja GAP-a III, najkasnije 2024.

Komisija poziva Europski parlament i Vijeće da podrže GAP III i surađuju s njom i visokim predstavnikom na provedbi ove Zajedničke komunikacije.